

Відсутність мотивації до навчання –

10 базових причин

Багато батьків, у яких є діти шкільного та дошкільного віку, стикаються з проблемою відсутності мотивації до навчання у дитини. Як сформувати у школяра бажання вчитися? Як зробити так, щоб не зникнув внутрішній стимул пізнавати нове, незалежно від того, скільки зусиль треба буде для цього докласти? Як сформувати мотивацію до навчання у школяра, який вважає, що вчитися у школі нудно?

Деякі батьки пропонують ставити в приклад успішних людей, інші лякають роботою двірника чи вантажника, а хтось упевнений, що інтерес дитини до навчання залежить від вчителів і психологів, тим самим перекладаючи відповідальність на них. Дехто пропонує радикальні способи вирішення цього питання: карати за погані оцінки, позбавляти користування комп'ютером, планшетом, телефоном, забороняти прогулянки, спілкування з друзями тощо.

Велика кількість людей зупиняється на шляху до своєї мети саме тому, що їм ніхто вчасно не сказав: «Я вірю в тебе! У тебе все вийде!»

З ЧОГО ВСЕ ПОЧИНАЄТЬСЯ?

ПРИЧИНА №1

Батьки вважають, що дитина готова до навчання в школі, тому що вона багато знає для свого віку. Але інтелектуальна готовність не є синонімом готовності психологічної, яка визначається рівнем розвитку довільної поведінки, тобто умінням дитини підкорятися певним правилам і робити не лише те, що їй хочеться в певний момент, а те, що робити необхідно. Тут важливо розвивати у дитини вміння опановувати себе. Це завдання дошкільного віку.

ПРИЧИНА №2

Дитину рано віддають у школу. Варто враховувати біологічне дозрівання (кістковий і зубний біологічний вік). Біологічно незрілу дитину краще в школу не віддавати: у неї ще не на достатньому рівні сформована рука. Перевірити, чи сформована рука, можна таким чином: попросити дитину ставити крапки в клітини. У нормі дитина проставляє 70 крапок за 1 хвилину. Вважається, що до моменту вступу дитини до школи повинні змінитися 4 передніх зуби: 2 внизу і 2 вгорі. Таким чином, біологічна неготовність дитини до школи веде, як правило, до важкої шкільної адаптації (дитина швидко втомлюється і не справляється). Така ситуація має високу ймовірність того, що дитина почне швидко втрачати мотивацію до навчання.

ПРИЧИНА №3

Діти не відвідують дитячий садок. Відсутність контакту з однолітками веде до відсутності довільної поведінки, коли дитина зникає до того, що потрібно враховувати думку іншого, дотримуватися правил, жити в колективі.

ПРИЧИНА №4

Неблагополуччя в сім'ї: дитина, що звикла до високого емоційного негативного напруження, як правило, не має достатньо енергії для високої залученості до навчання.

ПРИЧИНА №5

Відсутність чіткої організації життя дитини: недотримання режиму дня, бездоглядність у побуті.

Діти, які, окрім школи, відвідують якісь цікаві для них заняття, як правило, більш мотивовані до навчання.

ПРИЧИНА №6

Порушення єдності вимог до дитини з боку батьків (коли в дитини є «віконце», через яке можна щось зробити не так, як треба – «зіштовхнути батьків лобами», поскаржитися бабусі й дідусеві на батьків тощо).

ПРИЧИНА №7

Неправильні методи виховання: придушення особистості, погрози, фізичні покарання або надмірна опіка.

ПРИЧИНА №8

Завищені вимоги без урахування об'єктивних можливостей дитини: осуд злого умислу, ліні тоді, як можуть бути об'єктивні причини для цих проявів (соматичний стан, психологічні особливості, особливості розумового розвитку та ін.).

ПРИЧИНА №9

«Знищення» мотивації до навчання шляхом висміювання, некоректних висловлювань, порівняння з іншими дітьми, прогнозування «ситуації неуспіху». Проекція своїх очікувань на доньку чи сина – одна з найпоширеніших помилок батьків, що є не завжди навіть усвідомлюваною.

ПРИЧИНА №10

Віра батьків у те, що діти повинні розділяти інтереси, які були у них в дитинстві. Деякі батьки не допускають навіть думки про те, що їхній дитині та ж сама діяльність може бути зовсім нецікавою.

Спонування дитини до свідомого навчання означає не лише закласти в голову дитини готову мету й мотиви, але й створити такі умови, у яких дитині захочеться вчитися:

1) **З'ясувати, що є причиною низької мотивації:** невміння вчитися чи помилки виховного характеру. Дорослі деколи говорять дітям про те, що «не будеш вчитися – станеш двірником». Така далека перспектива ніяк не впливає на мотивацію до навчання. Дитину цікавить найближча

перспектива. Труднощі у навчанні формують небажання вчитися у тих, кого батьки не привчили їх долати. Причиною відсутності мотивації може бути й минулий невдалий досвід (два рази не вийшло, третій раз не буду й намагатися). Батькам необхідно вчити дитину «не здаватися», а продовжувати прагнути до результату, вірити в себе й свої сили і тоді результат не змусить себе чекати.

2) **Застосовувати відповідно до причини корекційні заходи:** вчити дитину вчитися, якщо не сформовані навички навчальної діяльності та довільної поведінки, виправляти виховні помилки. Для початку їх необхідно просто побачити і зізнатися собі, що «я роблю щось не так».

3) У процесі навчання, поки у дитини не сформована довільна поведінка, для дитини важливо, щоб батьки **контролювали процес навчання і враховували індивідуальні особливості дитини:** коли краще сісти за уроки, які уроки робити в першу чергу, коли робити паузи.

Такі рекомендації стосуються здебільшого учнів початкових класів. Але якщо і в середній школі дитина не сформувала у себе навички навчальної діяльності, то важливо пройти знову весь шлях формування навчальних навичок. Іноді дитина не вміє працювати з текстом – вчить виділяти головну думку, переказувати. Якщо дитина не може сісти за уроки вчасно, привчайте до самоконтролю.

4) **Важливо створювати для дитини зону розвитку,** а не робити за дитину те, що вона може (хоча й з труднощами) зробити сама. Наприклад, не варто показувати, як вирішувати задачу, вирішуючи її замість дитини, а краще створити таку ситуацію, коли хоча б частину завдання дитина робить сама. «Ти старався, молодець. Але ти допустив дві помилки. Знайди їх». Процес більш тривалий, але більш правильний. При цьому досить часто така дитина щосили маніпулює батьками – «Мамо, тільки ти можеш так добре мені пояснити і показати, як вирішувати таке завдання, ніхто інший не може, навіть вчителька».

5) Дуже важливий момент – **оцінювання зробленої роботи батьками й учителем.** Оцінка з обох боків має бути однаково об'єктивною. В іншому випадку у свідомості дитини створюються суперечливі образи (батьки хороші – хвалять, вчитель поганий – лає) або навпаки. А це породжує спротив до школи, небажання вчитися.

6) Згідно із результатами досліджень мотивація успіху (і, як наслідок, висока навчальна мотивація) формується у дітей в тих сім'ях, де їм **надавали допомогу при підвищенні вимог,** ставилися до них з теплотою, любов'ю і розумінням. У тих сім'ях, де був присутній жорсткий нагляд або байдужість, у дитини формувався не мотив досягнення успіху, а мотив уникнення невдачі, що прямо веде до низької навчальної мотивації.

7) Дуже важливим моментом у навчальній мотивації є **адекватна самооцінка дитини**. Діти з заниженою самооцінкою недооцінюють свої можливості і знижують навчальну мотивацію, діти із завищеною самооцінкою не бачать межі своїх здібностей, вони не звикли бачити і визнавати свої помилки. Важливо пояснювати дитині, що окрім академічної успішності, є багато інших важливих сфер життя.

8) Важливо не забувати **хвалити дитину за гарне навчання**. Матеріальне заохочення (гроші за гарні оцінки) часто призводить до досягнення цілі будь-якими способами. Краще заохочувати дітей за гарне навчання спільними походами (до цирку, у кіно чи боулінг). Таким чином вирішується ще одне важливе завдання: цікаве спілкування зі своєю дитиною, задоволення потреби дитини у тому, щоб відчувати себе частиною сімейної системи.

9) Для підвищення інтересу дитини до навчального процесу дуже важливий **контакт з дитиною й атмосфера довіри**. Важливо пояснити дитині, що процес формування вміння вчитися є тривалим, але необхідним. Не треба «пиляти» її, карати, обіцяти нагороди. Необхідний контроль-допомога, а не контроль-тиск. Для підлітка важливо обговорювати тему професійного визначення.

10) **Не очікуйте негайних змін**. Можуть бути падіння, «топтання» на місці. Але якщо послідовно і систематично працювати над питанням підвищення навчальної мотивації дитини, то неодмінно буде хороший результат!

(за матеріалами статті психолога Лесечко Олени)